

ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME FAALİYETLERİNİN İSTİHDAM BOYUTUYLA TEŞVİKİ

I- GİRİŞ

5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanununun 01.04.2008 tarihinden beri yürürlüktedir. Kanununun 3 üncü maddesine göre,

“Kamu personeli hariç olmak üzere,

- Teknoloji merkezi işletmelerinde,*
- Ar-Ge merkezlerinde,*
- Kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen ya da TÜBİTAK tarafından yürütülen Ar-Ge ve yenilik projeleri ile rekabet öncesi işbirliği projelerinde,*
- Teknogirişim sermaye desteklerinden yararlanan işletmelerde,*

Çalışan Ar-Ge ve destek personeli ile 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununun geçici 2 nci maddesi uyarınca ücreti gelir vergisinden istisna olan personelin; bu çalışmalarını karşılığında elde ettikleri ücretleri üzerinden hesaplanan sigorta primi işveren hissesinin yarısı, her bir çalışan için beş yıl süreyle Maliye Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanacaktır.”

Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesine İlişkin Uygulama ve Denetim Yönetmeliği 01.08.2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sosyal Güvenlik Kurumu da konu ile ilgili 2008/85 ve 2009/21 sayılı Genelgelerini yayınlamıştır.

II- TEŞVİKİN UYGULANMASI

A- Kapsamdaki İşyerleri

Bu Kanunla tüm işyerleri için teşvik getirilmemiştir. Kanun kapsamına: teknoloji merkezi işletmeleri, Ar-Ge merkezleri, Ar-Ge ve yenilik projelerinde faaliyet göstermekle birlikte söz konusu faaliyetleri kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar veya uluslararası fonlarca desteklenen işletmeler, Ar-Ge ve yenilik projeleri TÜBİTAK tarafından yürütülen işletmeler, rekabet öncesi işbirliği projeleri bulunan işletmeler, teknogirişim sermaye desteği alan işletmeler, 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamında ücreti gelir vergisinden istisna tutulan personel çalıştıran işletmeler, girmektedir.

Bir işletmenin Ar-Ge merkezi olabilmesi için, organizasyon yapısı içinde ayrı bir birim şeklinde örgütlenmiş, münhasıran yurt içinde araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde bulunan, en az 50 tam zamanlı eşdeğer Ar-Ge personeli istihdam ediliyor olması gerekmektedir.

B- İşyerlerinin Müracaatı

Bir işyerinin yukarıda belirtilen niteliklerde olması Kanunda belirtilen teşvikten yararlanmasını sağlamamaktadır. İşyerleri bu niteliklere haiz olduklarını belgelendirerek Sosyal Güvenlik Kurumuna müracaat etmelidirler.

Teknoloji merkezi işletmeleri Ar-Ge ve yenilik projesinin onaylandığı, Ar-Ge merkezleri Ar-Ge merkezi belgesinin düzenlendiği, rekabet öncesi işbirliği projeleri bulunan işletmeler proje sözleşmesinin yürürlüğe girdiği, teknogirişim sermaye desteği alan işletmeler kamu idaresi tarafından iş planının onaylandığı, Ar-Ge ve yenilik projeleri kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla

kurulan vakıflar veya uluslararası fonlarca desteklenen ya da TÜBİTAK tarafından yürütülen işletmeler, destek karar yazısının düzenlendiği veya proje sözleşmesinin yürürlüğe girdiği, 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamındaki işletmeler ücreti gelir vergisinden istisna tutulan personel çalıştırmaya başladıkları, tarihten itibaren sigorta primi işveren desteğinden yararlanılabileceklerdir.

Eğer ki bir işverenin bu teşvikten yararlanabilecek durumda olan birden fazla işyeri var ise, bu işyerleri birleştirilmeyecek, her işyeri bir diğerinden bağımsız şekilde değerlendirilecektir. Öte taraftan da aynı işyerinde birden fazla Ar-Ge merkezi var ise bu nitelikteki işyerlerinden her biri yeni işyeri dosyası tescil edilmek suretiyle ayrı ayrı başvuru yapacaklardır.

C- Kapsamdaki Çalışanlar

Ar-Ge merkezlerinin, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen ya da TÜBİTAK tarafından yürütülen Ar-Ge ve yenilik projeleri ile rekabet öncesi işbirliği projelerinde ve tekno girişim sermaye desteklerinden yararlanan işletmelerin Ar-Ge faaliyetlerinde doğrudan görevli olan araştırmacı ve teknisyenlerinin (Ar-Ge personelinin) tamamı ile Ar-Ge personel sayısının yüzde onunu aşmamak kaydıyla Ar-Ge faaliyetlerine katılan veya bu faaliyetlerle doğrudan ilişkili yönetici, teknik eleman, laborant, sekreter, işçi ve benzeri personel (destek personeli), sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununun geçici 2 nci maddesi uyarınca ücreti gelir vergisinden istisna tutulmuş fiilen çalışan personel, bu teşvikten yararlanabilecektir.

D- Kapsama Girmeyenler

5746 sayılı Kanunda öngörülen sigorta primi işveren hissesi desteğinden; işyerleri gereken şartlara haiz olsa da: Ar-Ge personel sayısının yüzde onunu aşan destek personelinin dolayısı, Ar-Ge faaliyetlerinde doğrudan görevli olmadığı gibi Ar-Ge faaliyetlerine katılmayan ve bu faaliyetlerle doğrudan ilişkisi de bulunmayan personelinin dolayısı, Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde faaliyet gösteren işyerlerinde çalışmakla birlikte, ücretinden gelir vergisi kesilen personelden dolayı, işyerlerinde çalışan kamu personeli ile aylık sosyal güvenlik destek primine tabi olarak çalıştırılan personelden, araçlar (taşeronlar) tarafından çalıştırılan sigortalılardan, 5/6/1986 tarihli ve 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununda belirtilen aday çırak, çırak ve işletmelerde mesleki eğitim gören öğrenciler ve topluluk sigortasına tabi olanlardan dolayı, yararlanamazlar.

E- Teşvikin Tutarı

5746 sayılı Kanun kapsamına giren sigortalıların, kapsama giren çalışmaları karşılığında elde ettikleri ücretleri üzerinden hesaplanan sigorta primi işveren hissesinin yarısını işverenler ödemeyecektir. İşveren hissesi prim tutarının Maliye Bakanlığınca karşılanacak olan kısmının hesaplanması sırasında, asgari ücret esas alınmamakta, kapsamdaki çalışanın elde ettiği ücret toplamı dikkate alınmaktadır.

Kapsama giren sigortalılara yapılan ücret dışındaki (ikramiye, prim v.b) ödemeler ile, kapsama giren sigortalıların Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri dışındaki çalışmaları nedeniyle hak ettikleri ücretleri, destek kapsamında değildir.

F- Teşvikin Süresi

Sigorta primi işveren hissesi desteğinden, 31/12/2023 tarihine kadar uygulanmak üzere, kapsama giren her bir sigortalı için en fazla beş yıl süreyle yararlanılır.

Destekten yararlanılmaya başlanıldığı tarihten sonra çeşitli nedenlerle çalışmaya ara verilmesi veya destekten yararlanılmaya başlandıktan sonra işten ayrılıp aynı işe tekrar başlanması ya da destek kapsamına giren başka bir işyerinde çalışmaya başlanması durumunda dahi, söz konusu beş yıllık sürenin uygulamasında herhangi bir değişiklik olmayacaktır.

G- Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Faaliyet Gösteren İşletmelerin Durumu

4691 sayılı Kanuna göre, Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde faaliyet gösteren işletmeler, denetimle görevli olan şirketten alacakları belge ile sigorta primi işveren hissesi desteğinden yararlanmaya hak kazandıklarını belgelemeleri kaydıyla, bu işyerlerinde fiilen çalışan ve ücretleri gelir vergisinden istisna tutulan araştırmacı, yazılımcı ve Ar-Ge personelinin tamamı için bu teşvikten yararlanabilecektir.

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamındaki yönetici şirketler bu destekten yararlanan işverenlerin ilgili mevzuata göre gerekli şartları taşıyıp taşımadıklarını denetlerler ve şartları taşımadığını belirledikleri işyerlerini 10 gün içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirmekle yükümlüdür.

H- Diğer Hususlar

Diğer teşvik Kanunlarına istinaden sigorta primi işveren hissesi teşviki uygulamasından yararlanmakta olan işverenlerin, teşvik kapsamına giren sigortalılarından dolayı aynı dönem için ve mükerrer olarak 5746 sayılı Kanunda öngörülen destekten yararlanmaları mümkün bulunmamaktadır. Ancak, 6111 sayılı Kanunla değişiklik yapıldıktan sonra 01.03.2011 tarihi ve sonrasında işveren hissesinden 5 puanlık indirimle birlikte bu teşvikten aynı anda yararlanılmaya başlanmıştır.

Yine, 4691 sayılı Kanun gereği Teknoloji Geliştirme Bölgesinde faaliyet gösteren ve ücretinden gelir vergisi kesilmeyen sigortalılardan dolayı 5746 sayılı Kanunda öngörülen destekten yararlanmakta olan işverenler, ücretinden gelir vergisi kesilen personelden dolayı gerekli koşulları sağlamış olmaları kaydıyla diğer Kanunlarda öngörülen teşvik hükümlerinden yararlanabilirler.

III- SONUÇ

Araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin desteklenmesi amacıyla 2008 Yılından beri uygulanan teşvik kapsamında teknoloji merkezi işletmelerinde, Ar-ge merkezlerinde, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen ya da TÜBİTAK tarafından yürütülen Ar-Ge ve yenilik projeleri ile rekabet öncesi işbirliği projelerinde, teknogirişim sermaye desteklerinden yararlanan işletmelerde, çalışan Ar-Ge ve destek personeli ile 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamında ücreti gelir vergisinden istisna olan personel için sigorta primi işveren hissesinin yarısı kadarlık kısmını Maliye Bakanlığı ödemektedir.

2023 Yılı sonuna kadar geçerli olan bu teşvik hükümlerine göre, kapsamdaki işyerlerinde çalışanlar için en fazla 5 yıl süre ile bu teşvikten yararlanmak mümkündür.

Kapsamdaki işyerlerinin Ar-Ge faaliyetlerinde doğrudan görevli olan personelin tamamı için ve Ar-Ge personel sayısının yüzde onunu aşmamak kaydıyla Ar-Ge faaliyetlerine katılan veya bu faaliyetlerle doğrudan ilişkili yönetici, teknik eleman, laborant, sekreter, işçi ve benzeri personel destek personeli için, sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununun geçici 2 nci maddesi uyarınca ücreti gelir vergisinden istisna tutulmuş fiilen çalışan personel için bu teşvikten yararlanabilecektir.

